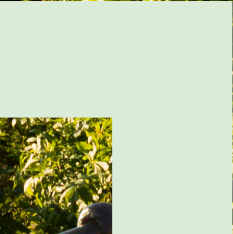
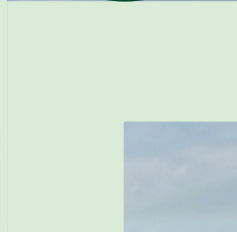
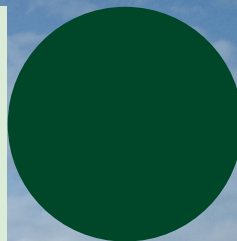

Oslo

Framtidens forbruk – strategi for bærekraftig og redusert forbruk 2019–2030

Byrådssak 249/19

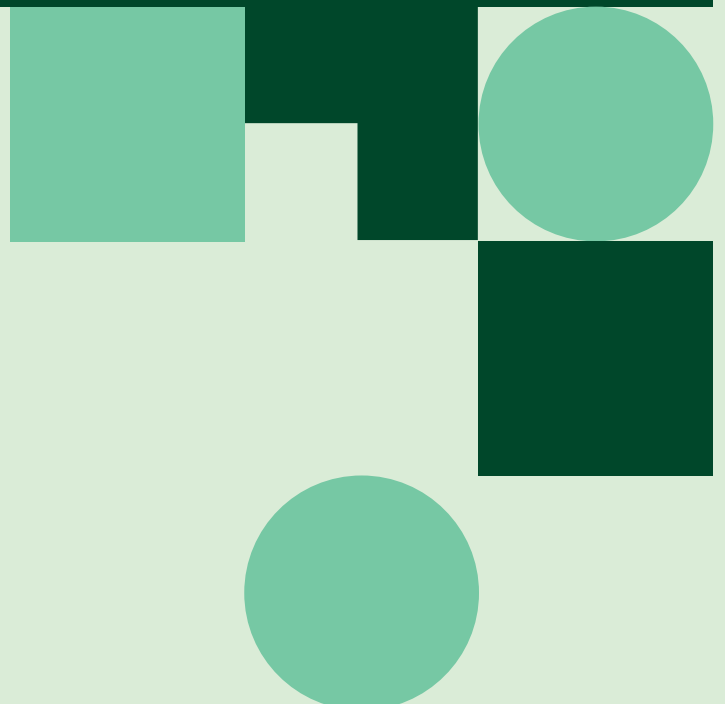
Sammendrag

Oslo kommune vil tilrettelegge for et bærekraftig og redusert materielt forbruk for å følge opp ambisjonen om at Oslo skal bli en grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle. Fokuset må flyttes fra å kjøpe nytt til i større grad å ta vare på tingene man har, dele, bytte, oppgradere, fornye og reparere. Byrådet foreslår i denne sak en strategi for bærekraftig og redusert materielt forbruk.

Med bærekraftig og redusert forbruk menes her et forbruk som imøtekommer dagens forbruksbehov uten å forringe mulighetene for kommende generasjoner til å få dekket sine behov. Et bærekraftig forbruk tar hensyn til både miljø, sosiale aspekter og økonomisk bærekraft. Dette innebærer å redusere miljøpåvirkning fra forbruk, inkludert materialer, ressurser og energibruk, og å unngå bruk av sårbare ressurser.

Strategien, med tilhørende visjon og målsettinger, skal følges opp med en handlingsplan med aktuelle tiltak for å styrke kommunens tilrettelegging for et bærekraftig og redusert materielt forbruk. Budsjettmessige konsekvenser og eventuelle andre vedtak som krever vedtak i bystyret, vil bli fremmet for bystyret på vanlig måte. Strategiens overordnede ramme for å endre det materielle forbruket er delt i tre områder: redusere, dele/sirkulere og erstatte.

Strategien er p.t 25.10.19 ikke lagt frem for Bystyret enda.

Saksfremstilling

1. Innledning

Byrådet har de siste årene styrket Oslo kommunes satsning på et bærekraftig og redusert forbruk. Eksempelvis er det etablert en egen ombruksuke som er en del av den «Europeiske uken for avfallsreduksjon» som fremmer bærekraftig ressursforbruk og avfallshåndtering. I Ombruksuka organiseres flere arrangementer og aktiviteter med fokus på blant annet deling, utlån, bytting, ombruk, gjenbruk, reparasjon, matsvinn og bærekraftig mat. Videre har Oslo kommune signert en avtale med prosjektet KuttMatsvinn2020, der målet er at alle deltagere skal redusere sitt matsvinn med 20 prosent innen utgangen av 2019. KuttMatsvinn er et treårig prosjekt som blant annet innebærer utvikling av et felles verktøy for opplæring, måling, rapportering og statistikk på matsvinn. I mai 2019 lyste Oslo kommune ut tilskudd i en egen ordning med formål å redusere det materielle forbruket. Tilskuddsordningens mål er å redusere materielt forbruk ved å bygge kunnskap og erfaring gjennom samarbeid og innovative løsninger. Tiltakene som kan få støtte er initiativer som bidrar til mer gjenbruk, ombruk, reparasjon, bytting, deling, utlån og reduksjon av matsvinn.

Forbruk har store konsekvenser langt utenfor Oslos grenser. Forbruksnivået på verdensbasis har ifølge Det Europeiske miljøbyrået (EEA) passert jordas tåleevne med mer enn 50 prosent. Overforbruk og press på naturressursene står i fare for å medføre en varig svekkelse av naturen og bidrar til store klimagassutslipp. Produksjon og transport av importerte produkter fører til betydelige utslipp av klimagasser, vannforbruk, luftforurensning og arealbruk utenfor Oslos og Norges grenser. Ifølge EEA er Norge ett av de tre landene i Europa med høyest materielt ressursbruk per innbygger, sammen med Finland og Irland. Norske husstander har et spesielt høyt forbruk knyttet til mat, transport og bolig. Forbruk av klær og skotøy, møbler, husholdningsartikler, kultur og fritidsartikler ble fire-doblet i perioden 1982–2012.

Innbyggerne i Oslo og Akershus har det høyeste forbruket i landet målt i pengebruk, ifølge Forbrukerundersøkelsen til Statistisk Sentralbyrå (SSB) fra 2012. Mye av det vi kaster er materialer og ressurser som kunne vært gjenbrukt, reparert eller på andre måter ført tilbake i kretsløpet. En studie fra 2006¹ viser beregninger av Oslos økologiske fot-

avtrykk der utslipp av klimagasser inngår sammen med ulike typer arealbruk. Tre forbruksområder pekte seg ut i studien: mat («biffen»), persontransport («bilen») og boligrelaterte forbruk («bolig»). Beregningene viste at hver innbygger i Oslo hadde et økologisk fotavtrykk på om lag 80 000 kvadratmeter, noe som tilsvarer 11 fotballbaner. I sum beslaglegger Oslos innbyggere gjennom sitt forbruk om lag 4 000 000 hektar biologisk produktivt areal, eller nesten 90 ganger kommunens samlede flateinnhold. Husholdningenes forbruk står for 95 prosent av det samlede fotavtrykket. Forbruket av mat utgjør den desidert største komponenten i fotavtrykket for Oslo, og står for halvparten av det samlede fotavtrykket. Utover dette er utslipp fra persontransport og forbruk knyttet til bolig de største forbruksområdene. Ulike utredninger anslår at Oslos forbruksbaserte utslipp av klimagasser er mellom 6 og 13 ganger høyere enn utslippene innenfor Oslos grenser. Det er grunn til å anta at de forbruksbaserte utslippene vokser, både for kommunale virksomheter og for innbyggere og næringsliv i Oslo. Forbruksbaserte utslipp er et område der kunnskapen, både om kildene til utslipp og omfanget av dem, er betydelig svakere enn for de utslippene som skjer i Oslo. Det vises til *Klimastrategi for Oslo mot 2030* for ytterligere faktagrunnlag om indirekte utslipp fra forbruk.

Innbyggere i Oslo er positive til å endre atferd av klima- og miljøhensyn. I følge Klimaundersøkelsen 2018 er det svært eller ganske sannsynlig at Oslos innbyggere gjør følgende tiltak de neste to årene:

- 2 av 3 vil redusere forbruket generelt
- 4 av 5 vil redusere matsvinn
- 4 av 5 vil redusere plastforbruk
- 1 av 2 vil spise mindre kjøtt

Det ligger et stort potensial i innovative løsninger, samskaping og nye grønne arbeidsplasser innen ombruk, reparasjoner, deling og andre sirkulære løsninger. Byrådet fremmer denne strategien fordi Oslo bør være et utstillingsvindu og en testarena for framtidens rettede, smarte og sirkulære løsninger som muliggjør redusert og bærekraftig material- og ressursbruk og en klimasmart og grønn byutvikling.

Strategien *Framtidens forbruk – strategi for bærekraftig og redusert forbruk*, (heretter *Framtidens forbruk*), fremgår av punkt 6 i denne saken og gir grunnlaget for å følge opp satsingen ytterligere i årene fremover.

¹ Knagenhjelm, M. and Aall, C. (2006). Økologiske fotavtrykk for Oslo kommune - Oppdatering 2006.

2. Forankring i overordnede planer

Ny samfunnsdel til kommuneplanen for Oslo ble vedtatt av Bystyret 30.01.2019. Under samfunnsdelens hovedmål om «en grønnere by» står følgende delmål: «Oslos innbyggere kan glede seg over lokal matproduksjon og har en kretsløpsbasert ressurs-håndtering». Det står videre at:

«Oslo skal være en internasjonalt ledende by innenfor avfallsforebygging, ombruk og materialgjenvinning. Avfall skal begrenses ved et framtidsrettet, sirkulært og bærekraftig forbruk, inkludert ombruk, deling og gjenvinning. I nærmiljøet skal vi legge til rette for bildeling, bruktmarkeder, reparasjoner og lokale byttestasjoner, redusere matsvinn, bruke klimavennlige materialer i bygg og gjenvinne bygningsavfall. Infrastruktur og arealer for avfallsbehandling skal sikres og videreutvikles.»

Strategien *Framtidens forbruk* støtter opp under kommuneplanens samfunnsdel. Det er et økende fokus på sirkulær økonomi også internasjonalt, og byer vil spille en sentral rolle i omleggingen til et mer bærekraftig forbruk. FNs bærekraftsmål konkretiserer 17 utfordringer verden må jobbe med å løse fram mot 2030. Framtidens forbruk vil særlig bidra til oppfølging av bærekraftsmålene om «bærekraftige byer og samfunn» (mål nr. 11), «ansvarlig forbruk og produksjon» (mål nr. 12), «stoppe klimaendringene» (mål nr. 13) og «samarbeid for å nå målene» (mål nr. 17).

3. Ansvar og samarbeid

Byrådsavdeling for miljø og samferdsel har det overordnede ansvaret for oppfølgingen av klima- og miljøetsatsingen i byen. Oslo kommunes virksomheter har alle en viktig rolle i å mobilisere byens innbyggere, næringsliv og andre i å være med å utvikle Oslo til en ledende miljøby. Målsetningene i strategien er avhengig av tett samarbeid med næringsliv, gründere

og academia for å etablere og utvikle nye sirkulære og bærekraftige løsninger som kan redusere materielt forbruk. Samtidig må innbyggere og andre aktører være bevisst på sitt forbruk og etterspørre slike løsninger. Det er også en rekke effektive tiltak for å skape et mer bærekraftig forbruk som er nasjonale. Byrådet vil derfor også jobbe opp mot nasjonale myndigheter for å endre bl.a. avgifter og regulering av kvalitet og levetid på produkter.

4. Prosess for utvikling av strategien

Forslag til strategi er utarbeidet av Bymiljøetaten på oppdrag fra byrådet, og har vært gjenstand for bred medvirkning. På oppstartsmøtet høsten 2016 var det om lag 70 deltakere. I etterkant av oppstartsmøtet har Bymiljøetaten gjennomført flere møter og workshoper for å få innspill til strategien. I 2017 var strategikutkastet på en intern høringsrunde hos kommunale virksomheter. Høringsrunden inkluderte en workshop i august 2017. Strategiutkastet var på offentlig høring mellom 27.11.2017 og 15.01.2018. Næringsliv, organisasjoner, innbyggere og offentlige instanser ble bedt om innspill til strategitekst, konkrete tiltak og initiativer som kunne bidra til strategiens målsetninger. I forbindelse med høringen organiserte Bymiljøetaten informasjonsmøte om strategien 24.11.2017 og høringsmøte 12.01.2018. Bymiljøetaten mottok 29 høringsinnspill.

5. Tidsperspektiv og handlingsplan for oppfølging av strategien

Strategien skal vare frem til 2030, og vil revideres ved behov.

På bakgrunn av strategien skal det utarbeides en handlingsplan med tiltak som skal bidra til å nå strategiens målsetninger. Handlingsplanen vil rulleres ved behov. Indikatorer for å vurdere måloppnåelse vil konkretiseres i handlingsplanen.

6. Strategi: Framtidens forbruk

Forbruk har store konsekvenser for miljø og klima, med uttak av naturressurser, energibruk og utslipp. Denne strategien skal styrke kommunens satsing på et bærekraftig og redusert materielt forbruk. Visjonen er:

Oslo reduserer sitt klima- og miljøavtrykk gjennom et bærekraftig og redusert materielt forbruk.

Strategien er avgrenset til endring av materielt forbruk på tre områder: redusere, dele/sirkulere og erstatte, som vist på figuren under:

Redusere

Å redusere viser til et lavere faktisk forbruk av materielle ressurser. Dette kan innebære en vridning mot opplevelser og tjenester framfor å eie materielle gjenstander, å tilrettelegge for lokale initiativ for forbruksreduksjon og å fokusere på å redusere forbruket av varer som det er særlig høyt forbruk av.

For å redusere det materielle forbruket i større grad enn i dag må Oslo kommune:

- skape bevissthet og styrke kompetanse om materielt forbruk, dets konsekvenser og alternativer
- vurdere faktiske anskaffelsesbehov
- kartlegge produkter med høyt materielt forbruk, spesielt ikke-fornybare ressurser

- redusere og effektivisere forbruket av produkter med høyt materielt forbruk
- etablere innovative samarbeid med formål å redusere materielt forbruk
- løfte fram gode eksempler og praksiser som kan erstatte materielt forbruk
- fremme opplevelser og tjenester fremfor materielt forbruk
- redusere forbruk av engangsartikler
- redusere matsvinn

Dele og sirkulere

Å dele og resirkulere handler om å endre hvordan forbruk skjer. Det innebærer å ta vare på det man har, bruke ting på nytt og på nye måter, reparere,

oppgradere, fornye, sette sammen til noe nytt og dele mer på ting. Dette fordrer tilrettelegging for mer ombruk, reparasjoner, sambruk, bytting, utlåns- og delingsordninger, og en omorganisering av forbruk. Her ligger det et stort potensial i innovative løsninger.

Med ombruk menes her å bruke gjenstander om igjen, og dermed redusere press på ressurser. Ombruk kan også begrunnes med bevaring av historisk verdifulle gjenstander, bygninger og bygningsdeler. Delingsøkonomi er kjennetegnet ved en modell der ulike aktører tilbyr tjenester eller leier/låner ut varer direkte ved hjelp av ulike formidlingskanaler. I delingsøkonomien er gjerne digitale plattformer benyttet for utleie eller utlån av varer og kjøp av tjenester. I tillegg får tradisjonelle markedsformer, basert på å låne, leie, bytte, gi bort eller gjenbruke ting og tjenester, ny betydning. I et miljø- og ressursbruksperspektiv er reparasjon og fortsatt bruk av produktet ofte et bedre valg enn materialgjenvinning. Det er derfor essensielt med strengere krav til holdbarhet samt mulighet til å demontere, reparere, oppgradere og materialgjenvinne deler av produkter. I tillegg til produkter som kan repareres, er det viktig med arenaer der reparasjon kan foregå, samt aktører og kompetanse for å utføre reparasjoner.

For å *dele og resirkulere* i større grad enn i dag må Oslo kommune:

- tilrettelegge for ombruk, deling og reparasjoner
- fremme delings-, utlåns- og bytteordninger
- sette krav til ombruk av materialer og reparasjonsmuligheter
- skape og styrke systemer for å dele, oppgradere og bruke om igjen materialer, komponenter og utstyr
- etablere innovative samarbeid for å utvikle og teste nye forbruksmodeller som reduserer materielt forbruk
- løfte fram gode eksempler og praksiser for ombruk, deling og reparasjoner
- fremme brukthandel
- jobbe opp mot nasjonale myndigheter for å endre blant annet avgifter, redusere moms på reparasjon og regulering av levetid på produkter

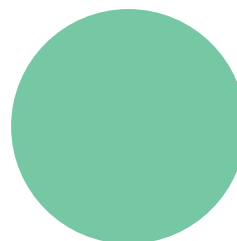
Erstatte

Å *erstatte* handler om produktsubstitusjon, altså en erstatning av miljø- og klimabelastende produkter med produkter med lavere miljøbelastning, mindre miljøgifter og som er mindre ressurs- og energikrevende. For å kunne sammenligne ulike produkter, er det samtidig behov for å vite noe om klima- og miljøbelastningen i de ulike livsfasene til et produkt, gjennom eksempelvis livsløpsanalyser, miljømerkeordninger og fotavtrykkanalyser. Det innebærer også å gå over til produkter som er helt eller delvis laget av gjenvunnet materiale.

For å *erstatte* miljø- og klimabelastende produkter i større grad enn i dag må Oslo kommune:

- bidra til å spre god informasjon om bærekraftige produkter, produksjon og forbruk
- velge produkter og løsninger som er energi- og ressursbesparende, laget av gjenvunnet materiale, har lang holdbarhet, er reparerbare og som kan materialgjenvinnes
- etterspørre miljømerkede produkter, miljøsertifiseringer og miljøledelse
- utvikle metoder for å ta i bruk og etterspørre livssyklusanalyser
- erstatte engangsartikler med flergangsprodukter

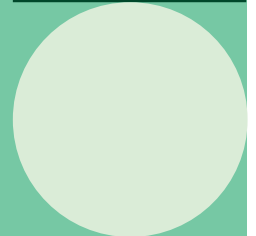
Framtidens forbruk er bygget opp rundt tre hovedmål med effektmål. Måloppnåelse fordrer at kommunen gjennomfører egne tiltak og i tillegg tilrettelegger for at næringslivsaktører, frivillige organisasjoner, forskningsinstitusjoner og privatpersoner gjennomfører tiltak, blant annet gjennom nettverks- og kommunikasjonsarbeid og gjennom tilskuddsordningen for å redusere materielt forbruk.

Hovedmål 1:

I Oslo skal det være lett å dele, ombruke og reparere. Sirkulære systemer skal videreutvikles for å redusere materielt forbruk.

Oslo kommune skal, sammen med relevante aktører i byen, videreutvikle og prøve ut sirkulære systemer for bedre utnyttelse av materialer og ressurser. Sammen med næringslivsaktører, frivillige organisasjoner, forskningsinstitusjoner og privatpersoner skal kommunen fortsette å tilrettelegge for deling og utlån, sambruk av lokaler, bruktmarkeder, loppemarkeder, reparasjon, ombruk og bytting. Viktige innsatsområder er mat, plast, elektronikk, tekstiler og bygg- og anleggsmaterialer, og miljøsertifisering av Oslo kommunes virksomheter.

Effekt mål:

- Oslo har redusert sitt matsvinn per innbygger med 30 prosent innen 2025 og 50 prosent innen 2030, i henhold til FNs bærekraftsmål, og fremmer produksjon og forbruk av bærekraftig mat av hensyn til miljø, dyrevelferd, helse og økonomi
- Oslo har faset ut unødvendig engangsartikler i plast
- Oslo har økt ombruk, reparasjon og materialgjenvinning av elektronikk
- Oslo har økt ombruk, reparasjon og materialgjenvinning av tekstiler
- Oslo har økt ombruk og gjenvinning av bygningsmaterialer
- Oslo kommune har etablert interne systemer for ombruk av materialer, møbler, IKT, elektronikk og tekstiler for kommunens virksomheter
- Oslo kommune har ordninger for deling, utlån, reparasjon og bytting

Mat

Byrådet ønsker å redusere matsvinn, øke andel økologisk mat, fremme bruk av klimavennlige menyer

med sesongbaserte varer, øke andel plantebaserte matvarer som frukt, grønt, korn og belgvekster og redusere forbruk av meieriprodukter, fisk, fjærkre og kjøtt. Oslo kommune sluttet seg i 2017 til Kutt matsvinn 2020 for å kartlegge og sette inn tiltak i kommunale virksomheter for å kutte matsvinn med 20 prosent innen 2020. Avtalen innebærer en satsing på bærekraftig mat og reduksjon av matsvinn i kommunens virksomheter (kantiner, skoler, barnehager og sykehjem) i samarbeid med relevante aktører i byen gjennom veiledning om hva matsvinn er, hvordan matsvinn måles og hvilke tiltak som kan iverksettes for å redusere matsvinn. I tillegg skal kommunen fortsette med kjøttfri dag minst en gang i uka.

Derfor vil byrådet:

- Støtte opp under initiativer for å kutte matsvinn i byen og samarbeide med både organisasjoner, academia og næringsliv for å redusere matsvinn i ulike deler av matvarekjeden
- Sette krav om reduksjon av matsvinn og bærekraftig mat i avtaler med eksterne aktører som serverer mat til kommunens ansatte og brukere
- Fremme bruk av overskuddsmat på arrangementer og lage gode bestillingsrutiner for å unngå matsvinn
- Samarbeide med kantiner og andre som serverer mat i kommunens virksomheter for å redusere matsvinn og fremme bærekraftige måltider
- Løfte fram pilotprosjekter som innfører tiltak for bærekraftig mat og reduksjon av matsvinn
- Oppfordre serveringsbransjen i Oslo, inkludert kantiner, til å jobbe aktivt med å redusere matsvinn
- Fremme ulike lokalbaserte pilottiltak for distribusjon av overskuddsmat

Plast

Byrådet vedtok 25.04.2019 *Handlingsplan mot plastforurensning i Oslofjorden 2019–2020* med en rekke ambisiøse målsetninger og tiltak for å bidra til redusert og smartere bruk av plast, og særlig redusere bruken av unødvendig engangsplast. Gode behovs- og funksjonsvurderinger i kommunens anskaffelsesprosesser vil være et viktig bidrag i å redusere tilstrømningen av plast ut i naturen. Som Norges nest største offentlige innkjøper, har Oslo kommune stor innkjøpsmakt og gode muligheter til å bidra til reelle endringer hva gjelder forbruk av engangsartikler i plast.

Derfor vil byrådet:

- Stille krav om at bruk av unødvendige engangsartikler i plast reduseres når kommunal eiendom leies ut til arrangementer, og aktivt bidra til at annen plast kildesorteres og leveres til resirkulering – i tråd med Arrangementsstrategi for Oslo kommune (byrådssak 164/18).
- Øke bruken av gjenvunnet plast der det er et alternativ
- Samarbeide med næringsliv og organisasjoner for å finne løsninger for reduksjon i forbruk av engangsartikler i plast, både i kommunens virksomheter og i byen som helhet

Elektronikk

Byrådet ønsker å senke terskelen for å reparere elektronikk ved å legge til rette for aktører som tilrettelegger for reparasjon, arbeidstrening og praksisplasser. Det ligger også et stort potensial i samarbeid mellom kommune, frivillige og private aktører for en bedre håndtering av elektronikk som kunne vært reparert og brukt om igjen.

Derfor vil byrådet:

- Fremme reparatører, arbeidstreningsbedrifter og praksisplasser som tilrettelegger for reparasjon av elektronikk
- Bidra til samarbeidsprosjekter mellom kommune, frivillige og private aktører for en bedre håndtering av elektronikk som kunne vært reparert og brukt om igjen

Tekstiler

Reduksjonspotensialet for tekstiler er stort. Ombruk og redesign av tekstiler forlenger brukstiden, erstatter nyinnkjøp og utsetter avfallsfasen. For å forebygge tekstilavfall, er det viktig å få til velfungerende ordninger og virkemidler som stimulerer til utleie, reparasjon, ombruk, bruktsalg, bytte og redesign. Det ligger samtidig et potensial i å redusere mengden tekstiler som går i restavfall, og styrke innsamling og gjenbruk gjennom god informasjon og kommunikasjon ut mot innbyggere. Oslo kommune vil jobbe sammen med private og frivillige for å sette fokus på bruktsalg, redesign, reparasjon, bytte og utleie.

Derfor vil byrådet:

- Sette fokus på ombruk av tekstiler gjennom ulike kommunikasjonskanaler
- Tilrettelegge for ombruk, reparasjon, redesign og bytting av tekstiler
- Bidra til samarbeidsprosjekter mellom kommune, frivillige og private aktører for bedre håndtering av tekstiler for økt ombruk og sirkulasjon gjennom leie, bytte og utlån
- Fremme bruktsalg, redesign, reparasjon og utleie

Bygg- og anleggsmaterialer

Lokalt ombruk av bygge- og anleggsmaterialer har klima- og miljømessige fordeler fordi det reduserer transportavstand så vel som ekstra belastninger ved håndtering og uttak av nye ressurser. Byrådet ønsker at overskuddsmateriale fra ferdigstilte byggeprosjekter i byen kan få nytt liv og at gamle bygningsmaterialer av god kvalitet kan brukes videre. Det er for eksempel etterspørsel i Oslo etter gamle takstein, murstein, brolegning og andre bygningsmaterialer som panel, lister, dører, vinduer, hengsler og beslag til ulike restaureringsprosjekter. Ombruks-tankegang og sirkulære løsninger må inn i planlegging av nye prosjekter, renovering og rivningsarbeid. Kommunens ombruksløsninger må ikke komme i konflikt med etablerte og godt fungerende løsninger, men være et positivt supplement.

Derfor vil byrådet:

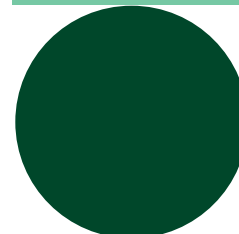
- Legge til rette for at frivillige, organisasjoner og næringslivet lettere får tilgang til byggematerialer og gjenstander som kan ombrukes
- Vurdere muligheter for å gjøre lagringsområder tilgjengelige for ombruk
- Inkludere ombruk strategisk i planlegging av ulike kommunale bygg- og anleggsprosjekter
- Bidra til å utvikle digitale løsninger for en bedre samhandling og utnyttelse av overskudds og ombruksmaterialer
- Kartlegge eksisterende initiativ og utrede mulige samarbeid for et eller flere sentre eller lokasjoner for ombruk av byggematerialer
- Bidra til samarbeid mellom kommune, frivillige, statlige og private aktører for en bedre håndtering av overskudds og ombruksmaterialer og komponenter
- Jobbe videre med sortering av byggavfall og avfallsminimering på byggeplasser

Lokal tilrettelegging

Økt satsing og samarbeid lokalt, med tilrettelegging, kompetanseheving og synliggjøring av aktiviteter relatert til bærekraftig og redusert materielt forbruk, vil være viktig for å få med innbyggerne på et skifte i forbruksmønster. I Oslo finner man flere aktører som i økende grad legger til rette for deling og sirkulært forbruk. Dette inkluderer for eksempel utlån av sport- og friluftsutstyr, utlån av bøker, musikkinstrumenter og verktøy på bibliotekene, ombruksaktiviteter på minigjenbruks- og gjenbruksstasjonene, bytting av klær og ting gjennom familiesentre, helsestasjoner, aktivitetshus og frivillige organisasjoner. I tillegg har det vokst fram en større kultur for reparasjon blant annet gjennom arrangementer der folk kan få hjelp til å fikse sykler, klær eller ødelagt småelektronikk. Initiativer slik som Vollebekk Fabrikker, en nyoppstartet nabolagsinkubator for gjenbruk, reparasjon og grønn produksjon, vil ha viktige erfaringer som andre kan lære av. Ved å tilby både produksjonslokaler og kontorer til en rimelig leie gjør slike initiativ det mulig for beboere, virksomheter og entreprenører å utvikle, teste og demonstrere innovative løsninger.

Derfor vil byrådet:

- Fremme eksisterende bytte og delingsordninger
- Bidra til etablering av flere lokale bytteordninger slik som på helsestasjoner, familiesentre, lokale ombrukslokaler, frivillighetssentraler eller frittstående bytteboder
- Tilrettelegge bedre for sambruk av, og tilgang til, lokaler for aktører som fremmer bærekraftig og sirkulært forbruk
- Tilrettelegge for loppemarked, gatemarkeder, bruktmarkeder og andre utsalgssteder for secondhand
- Videreutvikle «klimaløftet i Osloskolen» og jobbe for at kunnskap om klimaendringer og hva som skal til for å begrense dem, blir bedre ivarettatt i nye nasjonale læreplaner for skolen og i den daglige opplæringen i skoler og barnehager
- Videreutvikle ombrukslokaler og ombrukstjenester for deling, ombruk og reparasjon, der lokaler sambrukes av ulike aktører
- Støtte initiativer og arenaer som kobler reparasjon, utlån, bytting og deling med arbeidstrening og integrering
- Fremme inkludering av delingsordninger, ombruks- og reparasjonsrom i boligprosjekter
- Stimulere til delings- og utlånsordninger i bolig-sameier, borettslag og velforeninger, for eksempel vis verktøy, sykler, maskiner og biler
- Skape sosiale møteplasser som engasjerer Oslos befolkning til reparasjon og redesign
- Utforske flere områder der deling, ombruk og bytting kan føre til redusert materielt forbruk i samarbeid med organisasjoner, akademia og næringsliv.

Hovedmål 2:

Innbyggere, næringsliv og kommunen skal ha god kunnskap om og stort engasjement for bærekraftig og redusert materielt forbruk, og grønne arbeidsplasser skal skapes gjennom nye delingsordninger og sirkulære løsninger.

stasjonene, bytting av klær og ting gjennom familie-sentre, helsestasjoner, aktivitetshus og frivillige organisasjoner. I tillegg har det vokst fram en større kultur for reparasjon, med arrangementer der folk kan få hjelp til å fikse sykler, klær eller ødelagt små-elektronikk. Initiativer slik som Vollebekk Fabrikker, en nyoppstartet nabolagsinkubator for gjenbruk, reparasjon og grønn produksjon, vil ha viktige erfaringer som andre kan lære av.

Effekt mål:

- Oslos befolkning er positive til å redusere forbruk, og det er flere som deler, reparerer, bytter og kjøper brukt.
- Digitale løsninger som legger til rette for og reduserer materielt forbruk, benyttes aktivt.
- Det er etablert flere samarbeidsplattformer på tvers i byen, mellom kommunen, næringsliv, akademisk og innbyggere, for å bygge felles kompetanse og løsninger for bærekraftig og sirkulært forbruk.

God kunnskap og kommunikasjon er nøkkelfaktorer for få til endring av forbruksmønstre. En endring av forbruksmønstre kan oppnås ved å vise til forbilder, gi positiv tilbakemelding og ved å skape samsvar mellom folks verdier og handlinger. Det er derfor nødvendig å skape fellesskap og engasjement rundt endringene og sette fokus på ikke-materielle aktiviteter, livskvalitet, helse og glede. Flere aktører, på tvers av offentlig og privat sektor, jobber allerede for å spre kunnskap og engasjement knyttet til bærekraftige forbruksmønstre og sirkulære løsninger. Dette bidrar til økt forståelse for hvorfor disse praksisene er viktige for et bærekraftig samfunn, noe som igjen kan skape holdningsendringer og endringer i adferd.

Gjennom kompetanseheving og synliggjøring av aktiviteter som bidrar til bærekraftig og redusert materielt forbruk, kan kommunen tilrettelegge for at Oslos innbyggere kan redusere sitt forbruk. I Oslo finnes det flere aktører som legger til rette for deling og sirkulært forbruk. Dette inkluderer for eksempel utlån av sport- og friluftsutstyr, utlån av bøker, musikkinstrumenter og verktøy på bibliotekene, ombruksaktiviteter på minigjenbruk- og gjenbruks-

Derfor vil byrådet:

- Fremme bærekraftige og sirkulære forbruksmønstre gjennom kampanjer og ulike informasjonskanaler ut mot innbyggerne og næringslivet
- Fremme bærekraftige og sirkulære forbruksmønstre gjennom skole og barnehagesektor
- Øke kompetansen hos ansatte i kommunen om bærekraftige og sirkulære forbruksmønstre
- Styrke miljøledelse og miljøsertifiseringer, og benytte disse systemene til å sette fokus på bærekraftig og redusert materielt forbruk
- Løfte frem næringsdrivende som endrer sitt virke mot mer sirkulære modeller
- Vurdere etablering av arenaer og møteplasser for næring og start ups som setter fokus på løsninger for å redusere materielt forbruk
- Samarbeide med næringsliv, frivillig sektor, sosiale entreprenører og forskningsaktører for å teste ut og fremme sirkulære modeller for forbruk og delingsmodeller som bidrar til å redusere materielt forbruk
- Skape incentiver for pilotprosjekter og initiativer innen sirkulært forbruk
- Fremme og prøve ut digitale løsninger som legger til rette for ombruk, reparasjon, deling og bytting i byen

Hovedmål 3:

Oslo kommune skal aktivt implementere sirkulære løsninger og bærekraftig forbruk som reduserer materielt forbruk i egne virksomheter, prosjekter og drift.

Oslo kommune vil aktivt redusere materielt forbruk i egne virksomheter, prosjekter og drift gjennom deling og ombruk av varer og tjenester internt så vel som på tvers av virksomhetene og tjenestestedene. Det ligger et stort potensial i å utføre gode behovs- og funksjonsvurderinger som kan føre til redusert materielt forbruk. I tillegg kan kommunen styrke og skape nye sirkulære løsninger internt, slik som for overskudds- og ombruksmaterialer, møbler, IKT, elektronikk og tekstiler. Bærekraftig mat og reduksjon av engangsartikler i plast er også viktige satsingsområder. Oslo kommune støtter arbeidet med å redusere matsvinn og sluttet i 2017 seg til regjeringens bransjeavtale for å kartlegge og sette inn tiltak i egne virksomheter for å kutte matsvinn med 20 prosent innen 2020, som et viktig skritt på veien. Oslo kommune skal ha en andel økologisk mat på 50 prosent av det totale matinnkjøpet, og servere kun vegetarmat minst én dag i uka i kantiner der kommunens ansatte blir servert.

Effekt mål:

- Oslo kommune har redusert materielt forbruk gjennom egne anskaffelser, og prioriterer produkter som har komponenter av gjenvunnet materiale, lang levetid, garantiordninger, reparasjonsmuligheter, returordninger og gjenvinnbarhet
- Oslo kommune har etablert interne systemer for ombruk av materialer, møbler, IKT, elektronikk og tekstiler for kommunens virksomheter
- Alle kommunens virksomheter er miljøsertifisert og miljøledelse brukes aktivt for å fremme sirkulære løsninger
- Oslo kommune velger bærekraftig mat i egen matservering og innkjøp. Kjøttforbruket er redusert og

andel økologisk mat er minimum 50 prosent av det totale matinnkjøpet. Andel frukt, grønt og belgvekster økes og kommunen benytter mer sesongvarer

- Oslo kommune har faset ut bruk av unødvendige engangsartikler i kommunens virksomheter
- Oslo kommune gjennomfører innovative anskaffelser og samarbeider med ulike aktører for å teste ut sirkulære løsninger som kan føre til redusert materielt forbruk
- Oslo kommune har koblet arbeidstrening og inkludering med sirkulært og bærekraftig forbruk

Derfor vil byrådet:

- Vurdere muligheten for oppgradering og reparasjon før nyinnkjøp
- Tilrettelegge for ordninger for reparasjon og vedlikehold
- Kartlegge produkttyper som kan erstattes med produkter som er mindre ressurs, material og energikrevende i samkjøpsavtaler, som for eksempel unødvendig engangsplass
- Etterspørre garanti og returordninger
- Prioritere produkter som er reparerbare, har lang holdbarhet og er designet for gjenvinning
- Redusere bruk av plastemballasje ved innkjøp
- Forbedre prosedyrene for ombruk av materialer og komponenter i byggeprosjekter, renovering og rivning på tvers av virksomheter og foretak
- Veilede og formidle informasjon om bærekraftige måltider og kutt av matsvinn i skoler, barnehager, sykehjem, kantiner og andre relevante steder der mat serveres i kommunens virksomheter.
- Jobbe med omlegging til bærekraftige måltider og enklere bestillingsprosedyrer for økologisk og bærekraftig mat

- Gjennomføre tiltaksplan for reduksjon av matsvinn i kommunens innkjøp og servering av mat, særlig på sykehjem, kantiner, barnehager og skoler
- Vurdere etablering av ordninger for ombruk og reparasjon av møbler internt
- Jobbe aktivt med bærekraftig forbruk gjennom miljøsertifiseringer
- Tilrettelegge for pilotsamarbeid og innovative anskaffelser som kan bidra til å redusere materielt forbruk i kommunen gjennom deling, leie og leasing
- Vurdere muligheten for utvikling av digitale løsninger for kartlegging av og oversikt over tilgjengelige materialer og komponenter
- Kartlegge kommunes tekstilforbruk og muligheter for ombruk og reparasjon
- Videreføre og videreutvikle system for sirkulering, ombruk og reparasjon av IKT og elektronisk utstyr

Lover og regelverk, tidligere vedtak

- Bystyrets vedtak i sak 13/2016 fra Ungdommens bystyremøte – Matsvinn – Forsvinn fra Oslo
- Byrådssak 1047/19 Handlingsplan mot plastforurensning i Oslofjorden 2019–2020
- Bystyremelding 3/2003
- Oslo kommunes anskaffelsesstrategi 2017
- Byrådssak 214/19 Klimastrategi for Oslo mot 2030

Økonomiske og administrative konsekvenser

De økonomiske konsekvensene av Framtidens forbruk – strategi for bærekraftig og redusert forbruk, og tilhørende målsettinger, vil måtte fremgå og vurderes i handlingsplanen som foreslås utarbeidet. Handlingsplanen vil synliggjøre de budsjettmessige konsekvensene av alle foreslåtte tiltak, og aktuelle tiltak vil innarbeides i kommunens budsjett gjennom den ordinære budsjettprosessen.

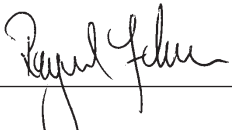

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

Bystyret tar *Framtidens Forbruk – Strategi for bærekraftig og redusert forbruk 2019–2030*, slik den fremgår av punkt 6 i denne saken, til orientering.

Byrådet, den 12. september 2019

Raymond Johansen

Lan Marie Berg

Vedlegg tilgjengelig på Internett: Ingen

Vedlegg ikke tilgjengelig på Internett: Ingen

Kontaktinformasjon

Bymiljøetaten

Karvesvingen 3, 0579 Oslo

postmottak@bym.oslo.kommune.no

www.oslo.kommune.no

Sentralbord: 21 80 21 80

Oslo